

Kommunernes køb og salg af botilbud på voksenområdet, 2018-2024 – En analyse af kommunernes udgifter til køb og indtægter fra salg af botilbud på det specialiserede voksenområde

Hovedresultater

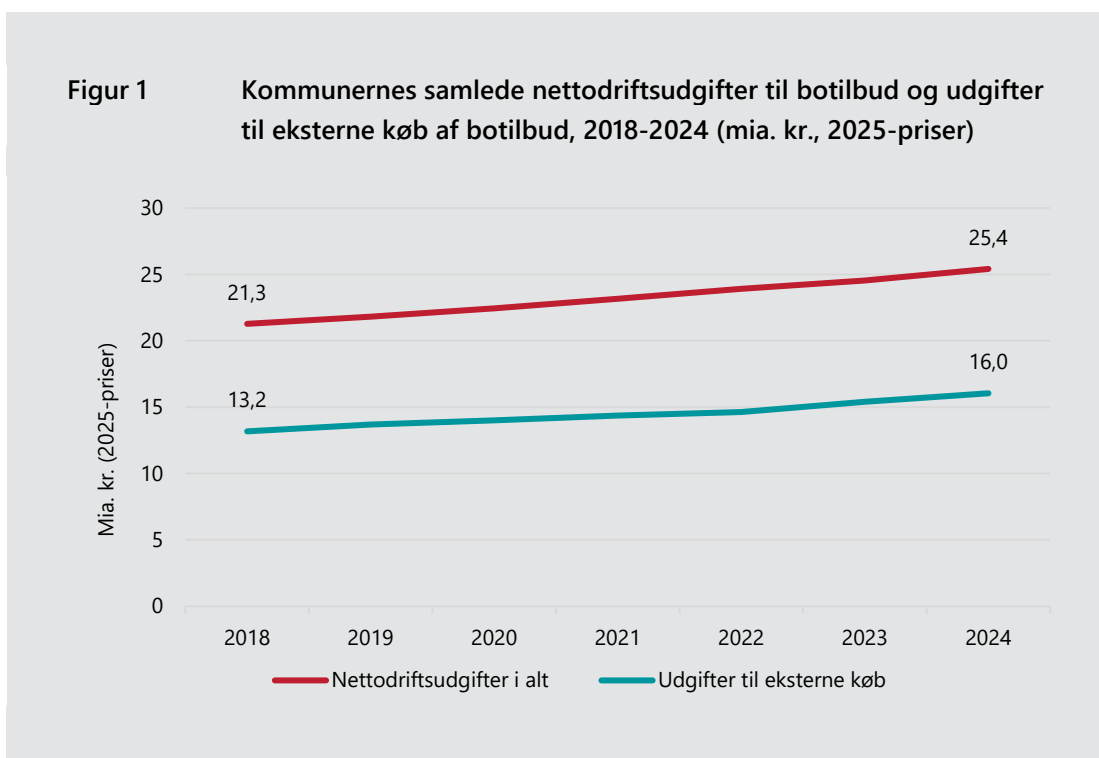

Hovedresultater

Kommunerne har ansvaret for botilbud til voksne med særlige behov. I 2023 var der omkring 29.000 botilbudspladser på landsplan, og udgifterne til botilbud udgjorde i 2024 godt 25 mia. kr. Botilbudsområdet adskiller sig fra mange andre kommunale serviceområder ved, at kommunerne køber og sælger relativt mange pladser. Det hænger bl.a. sammen med, at borgergruppen har meget forskelligartede behov, og den enkelte kommune derfor ikke selv kan drive botilbud til samtlige målgrupper. Denne analyse giver et opdateret billede af kommunernes udgifter til eksterne køb og indtægter fra salg af botilbudspladser i perioden 2018-2024.

Stigende botilbudsudgifter – stabil andel til køb af eksterne pladser 2018-2024

I 2024 var de samlede nettodriftsudgifter til botilbud 25,4 mia. kr. Heraf brugte kommunerne i alt 16,0 mia. kr. på eksterne køb hos andre kommuner, regioner og private leverandører. De samlede nettodriftsudgifter til botilbud er steget med 4,1 mia. kr. svarende til 19 % i faste priser fra 2018 til 2024. I samme periode er de eksterne købsudgifter steget med 2,8 mia. kr. svarende til 22 % (se Figur 1).

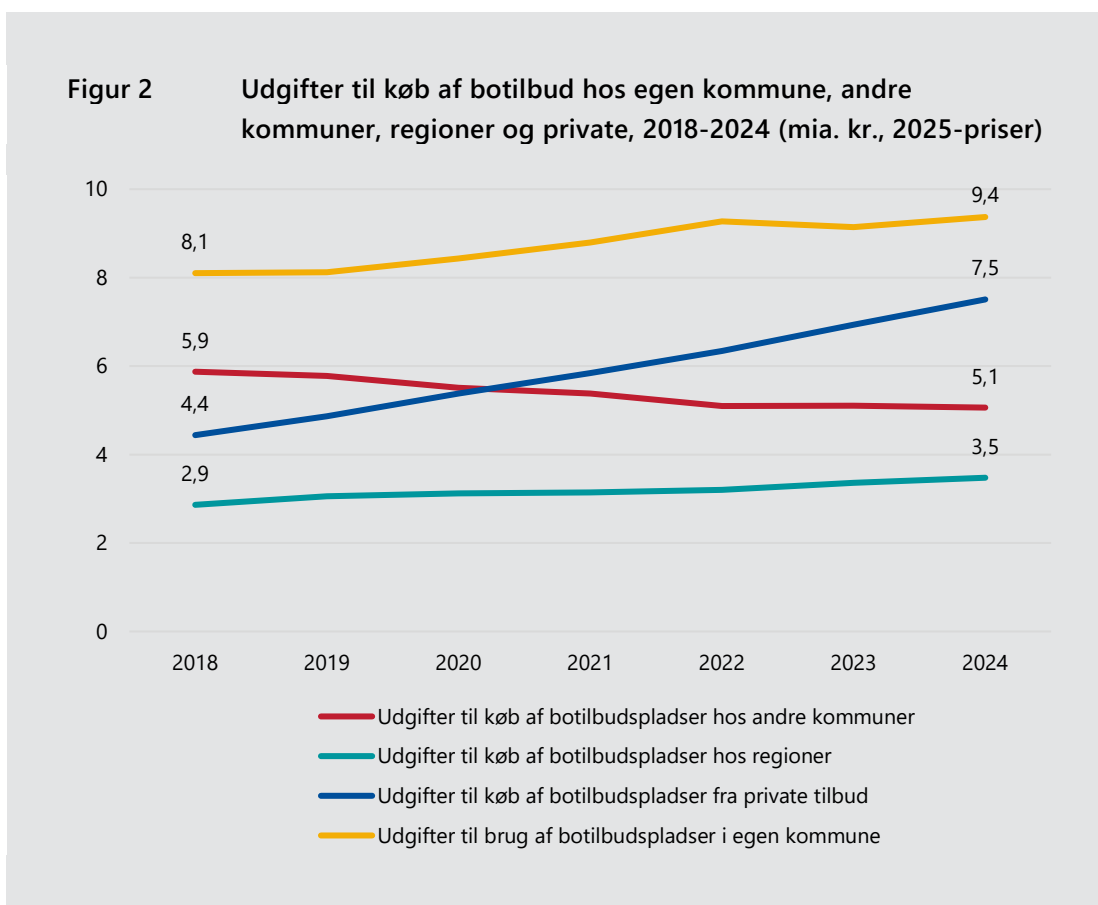
Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik og VIVEs egne beregninger.

Udviklingerne i samlede udgifter og udgifter til eksterne køb har altså nogenlunde fulgt hinanden i perioden. Derfor har købsandelen, dvs. den andel af udgifterne, der bruges på eksterne køb, ligget relativt stabilt på 61-63 % i årene 2018-2024.

Ændret leverandørstruktur 2018-2024

Købsandelen var 63 % i 2024. Hver gang kommunerne brugte 100 kr. på botilbud, gik de 63 kr. således til at betale for pladser hos eksterne leverandører. Heraf gik knap 20 kr. til andre kommuner, knap 14 kr. til regionerne og knap 30 kr. til private og selvejende tilbud. De resterende 37 kr. gik til at betale for botilbud drevet af egen kommune.

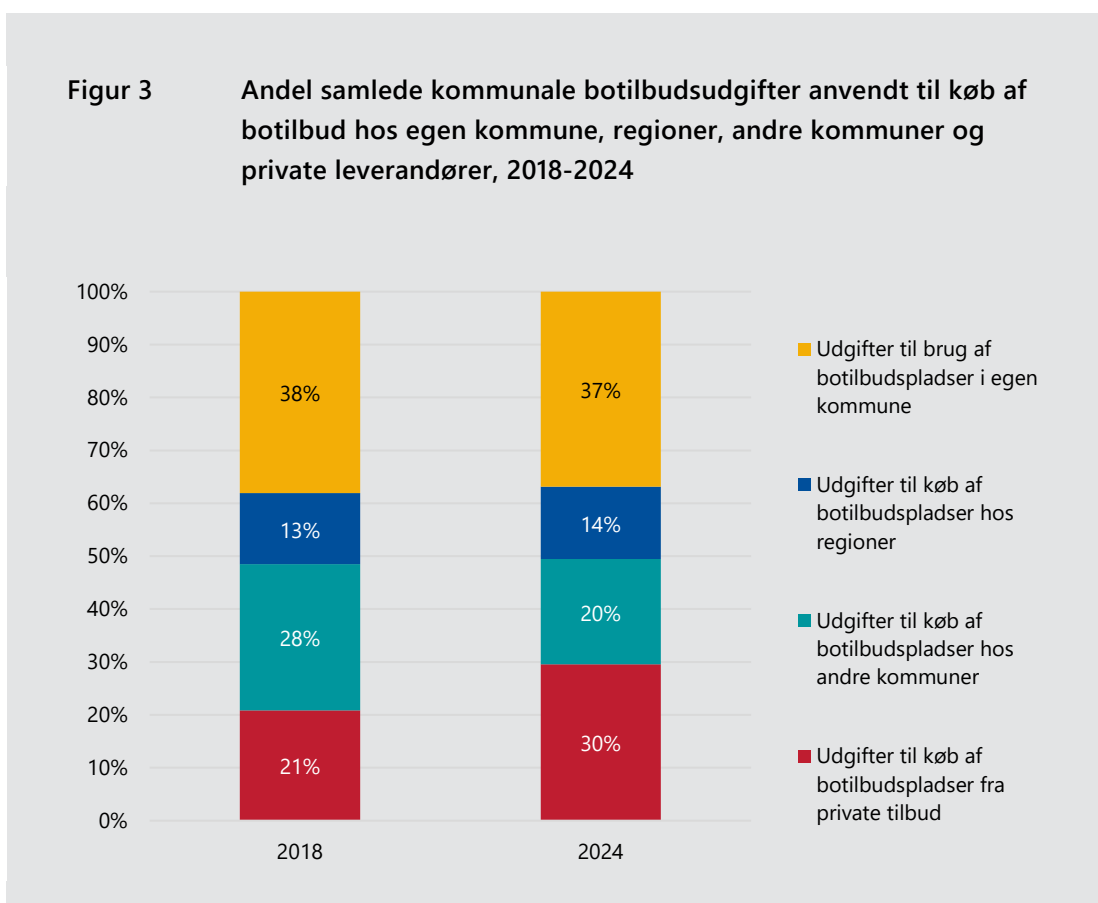
Udgifterne til forskellige leverandørtyper har udviklet sig forskelligt fra 2018 til 2024. Udgifter til køb hos private er steget med 3,1 mia. kr., mens udgifter til køb hos regionerne er steget med 0,6 mia. kr. Udgifter til køb hos andre kommuner er faldet med 0,8 mia. kr., mens udgifter til botilbud drevet af egen kommune omvendt er steget med 1,3 mia. kr. (se Figur 2).

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik og VIVEs egne beregninger.

Samtidig med disse udviklinger i udgifterne ser der ud til at være sket en stigning i antallet af godkendte pladser i private botilbud, mens antallet af godkendte kommunale og regionale botilbudspladser ser nogenlunde stabilt ud i perioden.

Udviklingen i udgifterne medfører en ændret udgiftsmæssig leverandørsammensætning på området, hvor udgifter til køb hos private fylder mere og udgifter til køb hos andre kommuner mindre, mens udgifter til køb hos regioner og tilbud i egen kommune fylder omtrent det samme som tidligere set i forhold til de samlede botilbudsudgifter (se Figur 3).

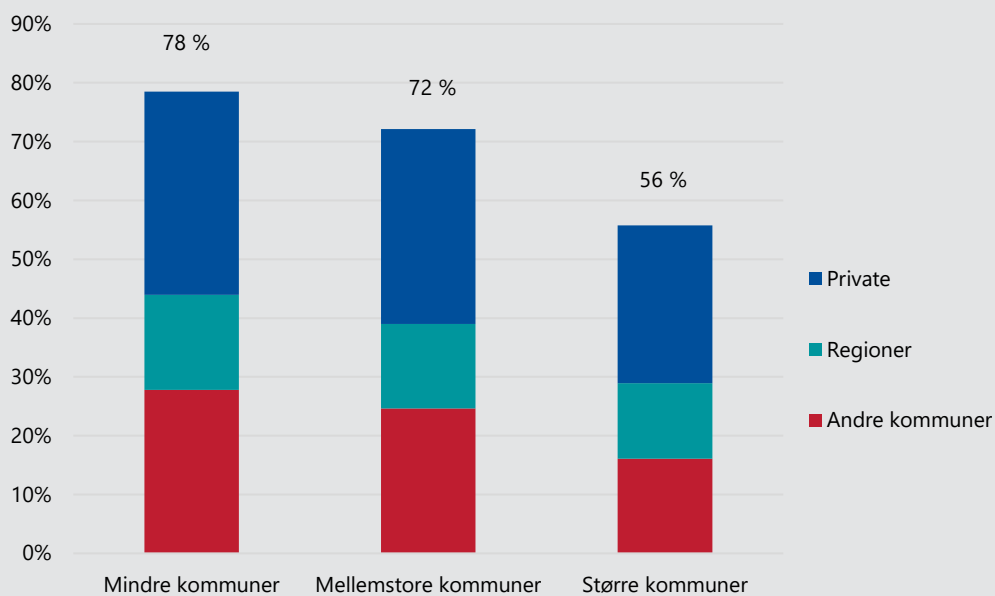
Anm.: De steder i figuren, hvor tal ikke summerer korrekt, skyldes afrunding.

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik og VIVEs egne beregninger.

Mindre kommuner køber mere end større

Analysen viser også, at mindre kommuner køber mere eksternt end større kommuner, der er mere selvforsynende. Således bruger den mindste tredjedel af landets kommuner 78 % af botilbudsudgifterne til eksterne køb i 2024, mens den største tredjedel bruger 56 %. Sammensætningen af udgifterne på de forskellige typer af eksterne leverandører er dog relativt ens mellem kommuner af forskellige størrelser (se Figur 4).

Figur 4 **Køb hos eksterne leverandører som andel af samlede nettodriftsudgifter til botilbud, fordelt efter kommunestørrelse, 2024 (vægtede gennemsnit, procent)**

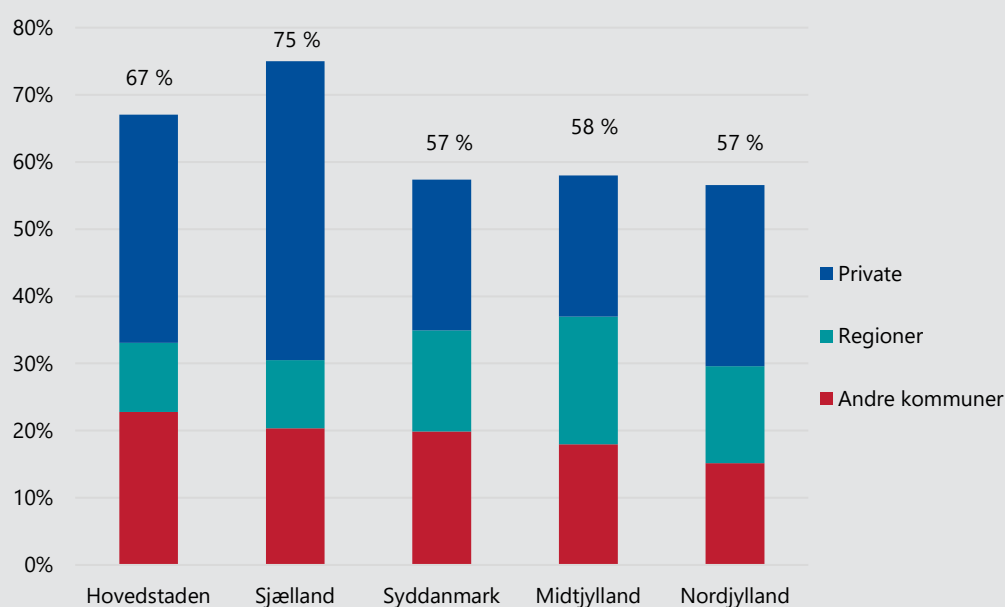

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik og VIVEs egne beregninger.

Geografiske forskelle i eksterne køb

Analysen viser, at der er geografiske forskelle i købsandele. Kommunerne i Østdanmark bruger en større andel af deres botilbudsudgifter til køb hos eksterne leverandører end kommunerne i Vestdanmark (se Figur 5).

Figur 5 Køb hos eksterne leverandører som andel af samlede nettodriftsudgifter til botilbud, fordelt efter beliggenhedsregion, 2024 (vægtede gennemsnit, procent)

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik og VIVEs egne beregninger.

Faldende mellemkommunal samhandel over tid

Faldet i køb af botilbud hos andre kommuner fra 2018 til 2024 afspejler sig i kommunernes indtægter fra salg af botilbud. Således er indtægterne på landsplan i faste priser faldet fra 5,8 mia. kr. i 2018 til 5,3 mia. kr. i 2024, hvilket svarer til et fald på 10 %.

Større kommuner har *absolut set* højere salgsindtægter end mindre kommuner, dvs. større salgsvolumen samlet set. *Relativt set* har mindre kommuner imidlertid højere salgsindtægter end større kommuner set i relation til antal 18-64-årige indbyggere.

Endelig er der geografiske forskelle i salgssomfang. Kommunerne i Region Sjælland har højere salgsindtægter pr. 18-64-årig end kommunerne i de øvrige regioner i 2024, mens kommunerne i Region Midtjylland og Region Hovedstaden har lavere salgsindtægter end de øvrige kommuner, når man opgør det pr. 18-64-årig indbygger. Salgsindtægterne er faldet blandt kommunerne i alle regioner – bortset fra i Region Sjælland, hvor de er relativt uændrede i perioden.

Opgørelsesmetode og opmærksomhedspunkter

Afgrænsning af botilbud: nettodriftsudgifter til længerevarende botilbud (5.38.50), midlertidige botilbud (5.38.52) og botilbudslignende tilbud (5.38.51).

Upræcis opgørelse i enkelte kommuner. Opgørelsen kan være upræcis i enkelte kommuner, jf. afsnit 1.2. Derfor beskriver analysen udviklingen på landsplan og for større grupper af kommuner opdelt efter beliggenhedsregion og størrelse. Følsomhedsanalyser viser, at billedet af de overordnede trends er de samme, hvis man korrigerer kommuner, hvor der ser ud til at være fejl i data i perioden.

Hovedresultater: Kommunernes køb og salg af botilbud på voksenområdet, 2018-2024 – En analyse af kommunernes udgifter til køb og indtægter fra salg af botilbud på det specialiserede voksenområde
VIVE/2026
HR_210544